

DATA- OG VIDENSGRUNDLAG FOR "VERDENSBY I BEVÆGELSE"

INTRODUKTION

En af grundforudsætningerne i "Verdensby i bevægelse" er at basere aftalens drøftelser, initiativer og prioriteringer på et fælles data- og vidensgrundlag. Udviklingen af byen med fokus på idræt, bevægelse og civilsamfund samt arbejdet med at gøre flere københavnere fysisk aktive skal således være funderet i data og viden, som aftalepartnerne samstemmende bakker op om. Dette dokument sammenfatter hvilke kernetdata og viden om København, som partnerne bag samarbejdsaftalen Verdensby i bevægelse er enige om at læne sig op ad.

Med aftalen ønsker partnerne at vende blikket ud mod verdens andre storbyer, der ligner København i forhold til grundstrukturer, både specifikt på idræts- og bevægelsesområdet og mere generelt i forhold til demografi, socio-økonomi mm. Dette kalder på et datagrundlag om, hvad der kendetegner verdens storbyer på bevægelses- og idrætsområdet. Det internationale netværk "Active Citizens World Wide" peger på følgende storbykendetegn:

- Storbyer har en **befolkningstilvækst**, der betyder, at der konstant skal være nye muligheder og tilbud om fysisk aktivitet til flere
- I storbyer er der ofte **mangel på plads**. Derfor er der behov for aktiv stillingtagen og prioritering af idræts- og bevægelsesmuligheder
- Befolkningen i storbyer er præget af **social ulighed/heterogenitet**, hvilket betyder, at der er behov for differentierede data og løsninger
- Der er **stor forandringshastighed** i storbyer, dvs. at det er i storbyerne, der opstår nyt, og traditionelle strukturer hurtigst mister relevans
- Forandringshastigheden betyder, at **nye kommercielle tiltag** på idrætsområdet vinder hurtigt frem. Det kommercielle udvikler sig hurtigere og smidigere end det frivillige foreningsliv, hvorfor dette kan ramme negativt i forhold til tilbud til børn og udsatte målgrupper, som i mindre grad benytter kommercielle tilbud
- Fysiske og mentale **livsstilssygdomme er i vækst**. Storbyerne har en særlig rolle i at forebygge inaktivitet og social isolation
- Storbyer består af **'byer i byen'**. Det betyder, at de kan være flere 'bycentre' med forskellige forudsætninger og behov for indsatser
- Storbyer har typisk **en yngre befolkning** og mere **individualiserede familieformer**, hvilket betyder noget for karakteren og sammensætningen af motions- og idrætsmuligheder

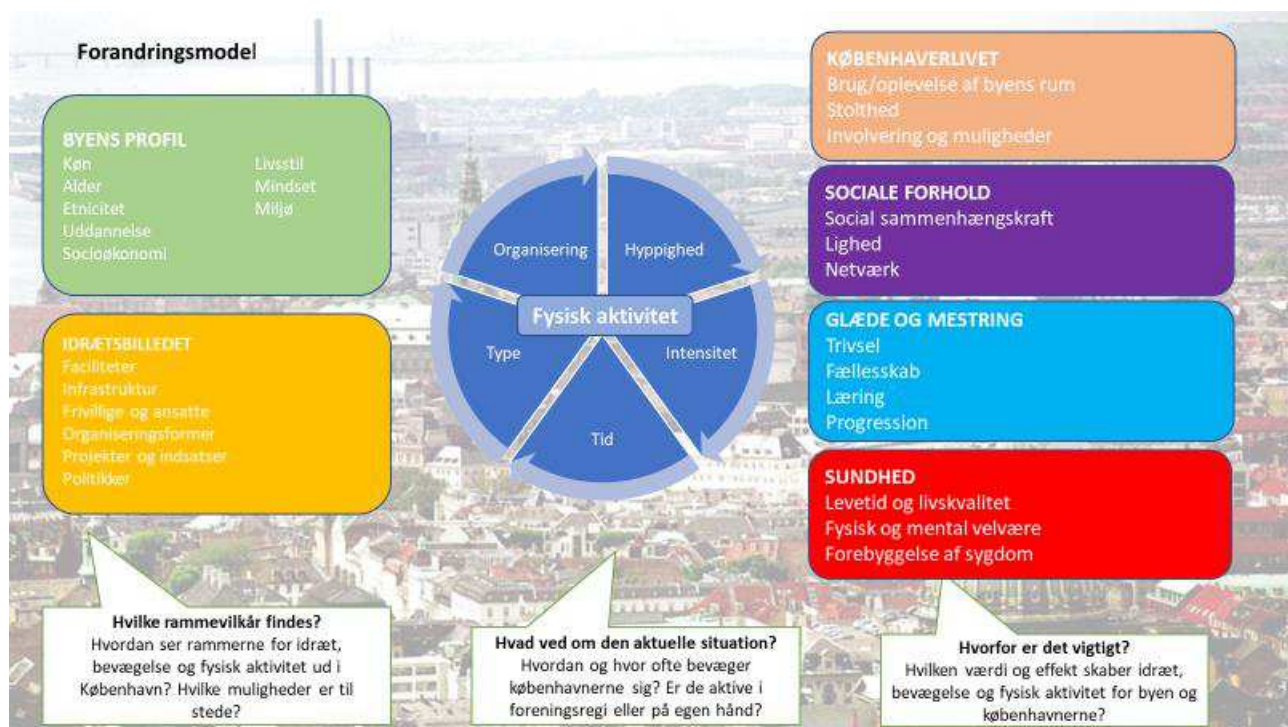
Mere systematisk deltagelse i internationale netværk med andre storbyer med henblik på gensidig inspiration og deling af data og viden har i denne sammenhæng et stort potentiale. Arbejdet er indbefattet i den hensigtserklæring om internationalt samarbejde, som er vedtaget i regi af aftalen, og som en arbejdsgruppe er nedsat til at varetage. Det forventes, at dette arbejde vil bibringe et endnu stærkere datafundament i en international kontekst.

Forandringsmodel – idræt og positive forandringer i samfundet

Inspireret af andre internationale storbyers arbejde med idræt og bevægelse har aftalen en ambition om at åbne sig op mod andre fagområder end den klassiske idrætspolitik og idrætsudvikling normalt forholder sig til. Data og viden om, hvordan idræt, bevægelse og foreningsdeltagelse medvirker til positive sociale, sundhedsmæssige og demografiske forandringer, har således også en vigtig betydning for aftalens initiativer. Disse forandringer afspejles i nedenstående forandringsmodel, som er inspireret af det internationale netværk "Active Citizens World Wide".

Forandringsmodellen giver et overblik over de elementer, der spiller ind på udviklingen af en Verdensby i bevægelse, herunder hvilke rammevilkår, der findes i byen; hvilken form for fysisk aktivitet, som københavnernes dyrker, samt hvilke effekter og værdier, som bevægelse, idræt og fysisk aktivitet har for forskellige aspekter af samfundet.

Den efterfølgende data- og vidensopsamling beskriver de enkelte elementer mere detaljeret med en københavner-vinkel. Data stammer primært fra Sundhedsprofilen for Region H og Kommuner (2021), Børnesundhedsprofilen i Københavns Kommune (2021 og 2023) samt idrætsforeningernes medlemstal i CFR-systemet.

DATA - HVAD SIGER TALLENE?

De følgende afsnit præsenterer en række udvalgte kernedata. Parterne bag "Verdensby i bevægelse" er dog enige om at arbejde for at tilvejebringe mere relevant data, da der er flere aspekter, som med fordel kan belyses yderligere. Dette er eksempelvis:

- Hvad betyder mængden og karakteren af idrætsfaciliteter for børn, voksne og ældres idrætsdeltagelse?
- Hvilke positive forandringer giver investeringer i forskellige typer faciliteter, bl.a. set i forhold til demografiske forskelle i storbyen?
- Mere detaljeret og underbygget viden om, hvilke former for idræt, københavnere dyrker og i hvilken organiseringsform
- Mere detaljeret og underbygget viden om ventelisteproblematikker i foreningsidrætten for aktiviteter målrettet børn og unge
- Mere detaljeret og underbygget viden om øvrige kommunale og private faciliteter i København, som kan anvendes til idrætsbrug

Fakta om idrætsbilledet i København

- ✓ I Københavns Kommune er der i alt 493 idrætsanlæg, hvoraf de 284 er kommunalt ejet. Blandt de 493 anlæg er der fx 124 fodboldbaner, 69 udendørs tennisbaner, 36 håndboldbaner, og 21 svømmeanlæg (se figur 1 nedenfor). Se et kort over den geografiske fordeling af idrætsfaciliteterne i byen på www.facilitetsdatabasen.dk (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Ud af de 493 idrætsanlæg er der 112 fitnesscentre, hvoraf de 105 er private/kommercielle (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Der findes 17 skoleidrætsbarer (over 300 kvm)
- ✓ Der findes en stribe faciliteter i parker, omkring havnen og "mellem husene". Der findes fx, 33 udendørs fitness- og motionsanlæg, tre havnebade og ni badezoner, 20 skateranlæg, 11 vandfaciliteter og - fire skovfaciliteter samt et ukendt antal boldbure og løbestier. Desuden findes der ét alpint skianlæg, én disc golfbane og én kabelbane - men ingen mountainbikespor, rideanlæg og ro-/kajakbaner (Facilitetsdatabasen, 2022)
- ✓ Der findes 789 godkendte folkeoplysende idrætsforeninger, som er registreret i Københavns Kommune (Foreningsportalen, 2022). Ifølge CFR-registeret er der 960 københavnske foreninger med idræt som aktivitet, som er medlem af DIF/DGI (Centralt Forenings Register, 2020).
- ✓ Herudover findes 30 registrerede folkeoplysende aftenskoler med idræts- og bevægelsesaktiviteter og omkring 36 seniorklubber, der får tilskud fra §79 puljen i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og 2 større foreninger organiseret under Dansk Firmaidræt

Fakta om københavnernes fysiske aktivitetsniveau

Voksne og ældre

- ✓ Antallet af fysisk aktive voksne i København er forholdsvist højt sammenlignet med resten af landet. Omkring 50% af de voksne københavnere opfylder ikke WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet - til sammenligning er tallet 58% på landsplan og ca. 54% i Region Hovedstaden. Det fysiske aktivitetsniveau i København varierer fra bydel til bydel, eksempelvis har Indre by, Østerbro samt Vesterbro/Kg. Enghave de laveste andele fysisk inaktive med henh. 46% og 48%, mens bydelene Valby og Brønshøj-Husum har de højeste med henh. 53% og 59% (Sundhedsprofil for Region H og Kommuner 2021, Region H, 2022)
- ✓ Det er i høj grad selvorganiseret idræt (f.eks. løb) og kommerciel idræt (fitness, dans og lign.), der tiltrækker de voksne og ældre københavnere. Foreningsdeltagelsen ligger lavere i København end landsgennemsnittet. København har 21% af de voksne været aktiv i en idrætsforening, 27% i den kommercielle idræt, mens 75% ugentligt har været aktive ved selvorganiseret idræt. De tilsvarende tal på landsplan er 27% deltagelse i idrætsforening, 19% kommerciel idræt og 72% selvorganiseret idræt (Københavns Kommune i Bevægelse, SDU, 2021)
- ✓ En høj andel (45%) af københavnere benytter aktiv transport til og fra arbejde eller uddannelse. Over 70 % af københavnere bruger cykling og gang som aktiv transportform i deres fritid hver eneste uge, heraf flere kvinder end mænd (Københavns Kommune i bevægelse, SDU, 2021)
- ✓ Kønsfordelingen på det fysiske aktivitetsniveau er nogenlunde ligeligt fordelt, dog er der lidt flere mænd end kvinder, der opfylder anbefalingerne for fysisk aktivitet (Københavns Kommune i bevægelse, SDU, 2021)

- ✓ Det fysiske aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse falder med lavere socioøkonomisk status (Socialt udsatte i idrætten, IDAN, 2018)
- ✓ Størstedelen af de inaktive københavnere ønsker at blive mere fysisk aktive, og over halvdelen af disse borgere angiver, at de ønsker hjælp til at blive mere aktive (Sundhedsprofil for Region H og Kommuner 2021, Region H, 2022)

Børn og unge

- ✓ Set i forhold til Sundhedsstyrelsens anbefalinger for fysisk aktivitet ligger det fysiske aktivitetsniveau forholdsvis lavt blandt de københavnske børn og unge, dette billede ses også på landsplan. Børnesundhedsprofilen viser, at 41% af de københavnske børn i 3. klasse tit bevæger sig, så de bliver forpustede, mens 31% af børnene i 6. klasse og 24% af børnene i 9. klasse har dagligt et bevægelsesniveau, der betyder, at de bliver svedige eller forpustede (Børnesundhedsprofilen, 2023). Der ses en lille stigning i aktivitetsniveau hos 6. og 9. klasse siden 2021.
- ✓ Foreningsdeltagelsen er generelt lav i København sammenlignet med landsgennemsnittet. Hvis vi sætter antal foreningsmedlemskaber i forhold befolkningstallet i henholdsvis København og på landsplan finder vi følgende procenter af foreningsaktive børn og unge: 0-6-årige: Kbh. 27%/DK 49%. 7-12-årige: Kbh. 92%/DK 115%. 13-18-årige: Kbh. 50%/DK 68% og 19-24-årige Kbh. 23%/DK 36% (Centralt ForeningsRegister og Danmarks Statistik 2022).
- ✓ I København steg antallet af børn og unge (0-24 år), der er medlemmer af en idrætsforening i perioden 2021 til 2022 med 5.389 fra 71.935 til 77.342, hvilket svarer til en stigning på tre procentpoint fra 38% til 41% (Centralt ForeningsRegister, 2022)
- ✓ Pigernes foreningsdeltagelse ligger generelt lavere end drengenes. Dette ses både i København og på landsplan. Hvis vi ser på foreningsmedlemskaber for piger og drenge i relation til befolkningstallet ligger procentsatserne tættest hos de yngste (på landsplan overstiger pigerne endda drengene i medlemskaber). Fra 7-årsalderen, og særligt i de tidlige teenageår, ser vi flere drenge end piger i foreningsidrætten (Centralt ForeningsRegister, 2022)
- ✓ Generelt er piger mindre fysisk aktive end drengene. I både 3., 6. og 9. klasse gælder det, at flere drenge end piger ofte bevæger sig, så de bliver forpustede. De ældre piger er også mindre foreningsaktive. På 3. klassetrin angiver 50% af drengene at de tit bevæger sig, så de bliver forpustede – samme tal for pigerne er 32%. Hos 6. klasserne siger 76% af drengene, at de hver dag eller næsten hver dag, bevæger sig så de bliver svedige eller forpustede, mens tallet for pigerne på 6. klassetrin er 53%. På 9. klassetrin er tallet for drengene 64%, og 32% for pigerne (Børnesundhedsprofilen, 2023).
- ✓ Det er stadig de mere traditionelle foreningsidrætter (fodbold, svømning, gymnastik), der toppe i København, selvom selvorganiseret og kommerciel idræt også er en del af idrætsbilledet for børn og unge. Der ses et generelt fald i foreningsdeltagelsen op gennem teenageårene. 69% af de adspurgte børn på 3. klassetrin går til sport i en forening. 76% af 6. klasserne dyrker ugentligt sport i en forening, men tallet for 9. klassetrin er 49% (Børnesundhedsprofilen 2023). Dette er en lille stigning siden 2021.
- ✓ Derudover angiver 69% af de københavnske elever på 6. klassetrin og 47% af eleverne på 9. klassetrin, at de dyrker motion eller sport uden for en forening en eller flere gange ugentligt. 43% af eleverne på 9. klassetrin angiver desuden, at de dyrker fitness eller styrketræning i fitnesscenter, hvilket er en stigning fra 35% i 2021 (Børnesundhedsprofilen 2023).
- ✓ Størstedelen af de københavnske børn og unge benytter aktiv transport til og fra skole (gå ca. 46%, cykle 26% i 3. klasse og 40% i 6. og 9. klasse) (Børnesundhedsprofilen 2023)

- ✓ Det fysiske aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse falder med lavere socioøkonomisk status og forældrenes idrætsdeltagelse (Socialt udsatte i idrætten, IDAN, 2018)
- ✓ Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund og egen deltagelse i idræt og fysisk aktivitet har dog mindre betydning for idrætsdeltagelse hos børn i før-skolealderen. Den "idrætslige sociale arv" ser derved ikke ud til at påvirke de 3-6-årige børn på samme måde som det er tilfældet for de ældre børn og unge. (Idræt blandt 3-6-årige børn, IDAN, 2021)
- ✓ I foråret 2022 blev tal fra Børnesundhedsprofilen 2021 på bydelsniveau offentliggjort. Tallene kan bruges til at sammenligne fysisk aktivitetsniveau og foreningsdeltagelse på tværs af bydelene. Tallene viser ingen betydelige forskelle på tværs af bydelene. Kigger man dog lokalt på de enkelte skoler i de forskellige bydele, ses der væsentlige forskelle på, hvor fysisk aktive eleverne angiver de er, og hvor mange, der angiver, at de går til sport i en forening eller klub (Børnesundhedsprofilen 2021)
- ✓ Ca. halvdelen af børnene i 6. og 9. klasse går allerede til de fritidsaktiviteter de gerne vil, men en mindre gruppe (6. kl. = 14% og 9.kl. =17%) angiver at de gerne vil gå til mere (Børnesundhedsprofilen 2023)

VIDEN OM VÆRDI OG EFFEKT

Som visualiseret i forandringsmodellen på side 2 peger erfaringer, undersøgelser og forskning på, at fysisk aktivitet, bevægelse og idræt har flere positive effekter, værdier og forandringspotentiale i forhold til en række samfundsområder. Nedenfor er udvalgte pointer beskrevet.

Københavnslivet

- Hvis idræt, bevægelse og civilsamfund indtænkes i planlægningsfasen af byudviklingen, er der større chance for at der reelt gives plads til dette, når byen udvikles.
- Inddragelse af erfaringer, viden og ønsker fra foreninger/ civilsamfund/ frivillige i planlægningsfasen, øger chancen for relevans og anvendelighed af faciliteterne
- Tryghed, nærhed, tilgængelighed i faciliteterne og rum med der kan bruges på flere forskellige måder (både til aktivitet og socialt samvær), tiltrækker særligt piger (LOA, 2020)
- De københavnske børn giver, på tværs af klassetrin, udtryk for, at der gode steder for leg, sport og aktivitet i deres nærområde (tilfredshed: 3. kl. 92%, 6.kl. 88% og 9.kl. 87%) (Børnesundhedsprofilen 2021)
- 53% af eleverne i 6. klasser, og 36% af eleverne i 9. klasse bruger dagligt eller mindst en gang ugentligt lokale idrætsfaciliteter. (Børnesundhedsprofilen 2021)

Glæde og mestring

- Bevægelse, idræt og fysisk aktivitet har en egenværdi i form af glæde, velvære, fordybelse og mestring
- Der er en positiv sammenhæng mellem fysisk aktivitet og koncentration/ indlæringssevne

Sociale forhold

- Idrættens fællesskaber styrker evnen til at indgå i sociale sammenhænge, hvilket kan fremme trivsel og mental sundhed
- Der er brug for særlige tiltag for at sikre lige muligheder for deltagelse i fysisk aktivitet og foreningsliv uanset køn, alder og socioøkonomisk baggrund

Sundhed

- Regelmæssig fysisk aktivitet forbedrer den enkeltes sundhed, giver velvære og kan øge livskvaliteten for både børn og voksne
- Regelmæssig fysisk aktivitet giver bl.a. bedre kondition, forbedret blodtryksniveau, stærkere knogler, mindre fedt i blodet og derved forebygger en lang række sygdomme

Tal fra **Børnesundhedsprofilen 2023** viser følgende relevante resultater om de københavnske børns idræts- og fritidsliv:

- Andelen af 6. klasses elever, der angiver, at én eller flere gange om ugen "går til sport i en forening eller en klub" er steget fra 71% i 2021 til 76% i 2023
- Andelen af 9. klasses elever, der angiver, at de én eller flere gange om ugen "går til sport i en forening eller en klub" er steget fra 44% i 2021 til 49% i 2023
- For både 3., 6. og 9. klasses elever er andelen af drenge, der er aktive, større end andelen af piger
- Ca. 12% af børnene i 3. klasse går ikke til noget efter skole eller i weekenden, men vil gerne vil gerne gå til noget

Figur 1. Oversigt over idrætsanlæg, haller og andre motionsfaciliteter

Nedenstående figur er baseret på et træk fra "Facilitetsdatabasen – Idrætsanlæg i Danmark" på alle idrætsanlæg i Københavns Kommune. I alt har København 493 idrætsanlæg og fitnesscentre.

Facilitetstype	Antal anlæg	Antal baner m.m.	Indbyggere pr. anlæg	Indbyggere pr. bane m.m.
Alpine skianlæg	1	-	638.117	-
Atletikanlæg	6	-	106.353	-
Badmintonhaller	7	31	91.160	20.584
Fitnesscentre	112	-	5.698	-
Fodboldanlæg	29	124	22.004	5.146
Golfanlæg	2	27	319.059	23.634
Store idrætshaller (>800 m2)	41	36	15.564	17.726
Små idrætshaller (300-799 m2)	47	-	13.577	-
Idrætslokaler/sale (<300 m2)	170	-	3.754	-
Kabelbaner	1	-	638.117	-
Mountainbikespor	0	-	-	-
Orienteringsbaner	3	99	212.706	6.446
Parkouranlæg	11	-	58.011	-
Rideanlæg	0	-	-	-
Ro- og kajakanlæg	0	-	-	-
Skatefaciliteter	19	-	33.585	-
Is- og skøjteanlæg	2	2	319.059	319.059
Skydeanlæg	5	-	127.623	-
Svømmeanlæg	21	43	30.387	14.840
Tennisanlæg, udendørs	11	69	58.011	9.248
Tennishaller	5	12	127.623	53.176

Kilde: Figuren er baseret på Idrætsudviklings egne træk fra "Facilitetsdatabasen – Idrætsanlæg i Danmark"
<https://www.facilitetsdatabasen.dk/>

Figur 2. Andelen af inaktive voksne i København fordelt på bydele

Den nationale sundhedsprofil og de regionale sundhedsprofiler 2021 har opgjort andelen af inaktive voksne (+16år) i Danmark. Nedenstående figur viser andelen af voksne borgere, der ikke opfylder WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet¹ fordelt på landsplan, regioner, udvalgte byer og københavnske bydele.

Danmark og regioner	Udvalgte større byer	Københavnske bydele
% inaktive	% inaktive	% inaktive
Region Hovedstaden 54,2%	København 50,3%	Indre by 46%
Danmark 58,1%	Aarhus 53,9%	Østerbro 48%
Region Sjælland 59,3%	Odense 57,2%	Vesterbro/Kgs. Enghave 48%
Region Midtjylland 59,5%	Aalborg 57,9%	Nørrebro 49%
Region Nordjylland 60,3%		Bispebjerg 50%
Region Syddanmark 60,4%		Vanløse 51%
		Amager Vest 52%
		Amager Øst 52%
		Valby 53%
		Brønshøj-Husum 59%

Kilde: Danskernes Sundhed – Den nationale sundhedsprofil 2021, Sundhedsstyrelsen, 2022 og "Hvordan har du det?" - Sundhedsprofil for Region Hovedstaden og Kommuner 2021 – Sundhedsadfærd og risikofaktorer, Region Hovedstaden, 2022.

¹ WHO's minimumsanbefaling for fysisk aktivitet (fra 18 år og derover): WHO anbefaler mindst 150-300 minutters fysisk aktivitet med moderat intensitet pr. uge eller mindst 75-150 minutters fysisk aktivitet ved hård intensitet pr. uge eller en ækvivalent kombination heraf.

Figur 3. Foreningsdeltagelse i 2022 i forhold til befolkningstal i København og på landsplan

Alder	Køn	København		På landsplan	
		Foreningsdeltagelse i antal medlemskaber* 2021	Medlemskaber i procent af befolkningstal (afrundet)	Foreningsdeltagelse i antal medlemskaber 2021	Medlemskaber i procent af befolkningstal (afrundet)
0-6 år	Piger	6.197	25	108.965	51
	Drenge	7.562	29	104.861	47
	Samlet	13.762	27	214.024	49
7-12 år	Piger	13.441	82	203.406	112
	Drenge	17.481	102	223.905	117
	Samlet	30.935	92	427.537	115
13-18 år	Piger	5.258	33	117.229	58
	Drenge	10.715	66	165.634	78
	Samlet	16.002	50	283.173	68
19-24 år	Kvinder	6.802	17	58.819	27
	Mænd	9.754	30	101.786	45
	Samlet	16.643	23	161.132	36
Samlet 0-24 år	Kvinder	31.698	33	488.419	60
	Mænd	45.512	49	596.186	70
	Samlet	77.342	41	1.085.866	65
25-39 år	Kvinder	18.278	17	118.513	21
	Mænd	30.831	29	190.474	33
	Samlet	49.317	23	309.619	27
40-59 år	Kvinder	13.227	18	197.693	26
	Mænd	25.302	32	291.624	38
	Samlet	38.719	25	490.681	32
60-69 år	Kvinder	4.054	17	97.774	28
	Mænd	7.312	31	126.278	38
	Samlet	11.447	24	224.362	33
70-100 år	Kvinder	3.550	13	105.424	22
	Mænd	5.314	26	123.476	31
	Samlet	8.912	19	229.126	26
Samlet 25-100 år	Kvinder	39.109	17	519.404	24
	Mænd	68.768	30	731.852	35
	Samlet	108.395	23	1.253.788	29
Samlet 0-100 år	Kvinder	70.827	21	1.007.823	34
	Mænd	114.280	36	1.328.038	45
	Samlet	185.737	28	2.339.654	39

Kilde: Figuren er baseret på Idrætsudviklings egne træk fra Centralt ForeningsRegister (CFR), De samlede medlemstal for DIF og DGI 2022 – [DGI's medlemstal - se fordeling af medlemmer i DGI](#)

* **OBS:** Tallene viser antal medlemskaber - ikke antal personer. I det Centrale ForeningsRegister tælles medlemskaber, dvs. at en person, der er medlem af flere foreninger, vil tælle med flere gange. Til gengæld tælles et medlemskab kun én gang, selv om medlemmets lokale forening fx er medlem af både DGI og DIF. Da antal foreningsmedlemskaber sættes i relation til et befolkningstal, vil procentsatserne primært kunne bruges til at følge en årlig udvikling i foreningsdeltagelsen og til at sammenligne dækningen mellem kommune og landsplan.** **OBS:** Fra 2022 er det muligt at angive køn som "Andet" i Centralt ForeningsRegister, når idrætsforeninger opgiver medlemstal. Det betyder, at det samlede medlemstal er større, end hvis man summerer medlemstal for piger/kvinder og drenge/mænd.